

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Φορολογική
και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών
Αποφάσεων

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος
Λόγοι, Αίτια και Αντιμετώπιση

της

Πούλιου Δανάης Δομνίκης του Βασιλείου

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του
Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Φορολογική και
Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων

Ιανουάριος 2022

Ευχαριστίες

Με την παρούσα εργασία ολοκληρώνονται οι σπουδές μου στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων. Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερος τον επιβλέπων καθηγητή μου κ. Κραγιώργο Θεοφάνη για όλη τη στήριξη και αρωγή που μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω και τους υπόλοιπους καθηγητές του προγράμματος σπουδών από τους οποίους διδάχθηκα πολλά και ενδιαφέροντα πράγματα τα οποία μου είναι χρήσιμα στην επαγγελματική μου πορεία. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς και τους φίλους μου που ήταν δίπλα μου και με στηρίζουν σε κάθε μου βήμα.

Περίληψη

Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος εμφανίζεται ως ένα σημαντικό θέμα στη σύγχρονη βιβλιογραφία ειδικά μετά την παγκοσμιοποίηση που έχει φέρει πολλές αλλαγές στην οικονομική ζωή αλλά και τη διαπίστωση ότι αυτή προέρχεται από προβλήματα, κυρίως, της φορολογικής νομοθεσίας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος, τους λόγους και τις αιτίες που οδηγούν στην πολυπλοκότητα αλλά και σε προτάσεις για την αντιμετώπιση της. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε αφορά τη μελέτη δευτερογενών πηγών για την πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος, τη φορολογική νομοθεσία και τη μη φορολογική συμμόρφωση. Προσοχή δόθηκε κυρίως στην εκτίμηση των πιο σημαντικών πλευρών των παραπάνω στοιχείων και την εμπειρική διερεύνηση της αλληλεπίδρασής τους με την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μέσα από τη δημοσκόπηση με τη χρήση ερωτηματολογίου. Για τη στατιστική ανάλυση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το SPSS για την ανάλυση δεδομένων δείγματος 100 ατόμων. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά μέτρια θετική σχέση μεταξύ της πολυπλοκότητας φορολογικού συστήματος και της φορολογικής νομοθεσίας αλλά και τη μη φορολογική συμμόρφωση, με την πρώτη να λειτουργεί ως εξαρτημένη και τις άλλες δύο ως ανεξάρτητες μεταβλητές, όταν εξετάζονται ξεχωριστά οι πλευρές τους.

Λέξεις – κλειδιά: πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος, φορολογική νομοθεσία, μη φορολογική συμμόρφωση

Abstract

The complexity of the tax system appears as an important issue in the modern literature, especially after the globalization that has brought many changes in economic life but also the finding that it comes from problems, mainly, of tax legislation. The purpose of this paper is to examine the complexity of the tax system, the reasons and causes that lead to complexity and proposals to address it. The methodology followed concerns the study of secondary sources for the complexity of the tax system, tax legislation and non-tax compliance. Attention was paid mainly to the assessment of the most important aspects of the above data and the empirical investigation of their interaction with the complexity of the tax system through the survey using a questionnaire. For the statistical analysis of the research, SPSS was used for the analysis of sample data of 100 individuals. The results of the research showed that there is a statistically moderate positive relationship between the complexity of the tax system and tax legislation but also non-tax compliance, with the former acting as a dependent and the other two as independent variables, when their aspects are considered separately.

Keywords: tax system complexity, tax legislation, non-tax compliance

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	2
Περίληψη	3
Abstract	4
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	9
Εισαγωγή	11
Κεφάλαιο 1 ^ο Ανάλυση Εννοιών.....	12
Έννοια του Φόρου.....	12
Διακρίσεις φόρου	12
Φορολογικό σύστημα.....	14
Πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	15
Κεφάλαιο 2 ^ο Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας	17
Πολυπλοκότητα.....	17
Λόγοι και Αιτίες	19
Φορολογική Νομοθεσία	19
Μη Φορολογική Συμμόρφωση.....	21
Κεφάλαιο 3 ^ο Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας	27
Εξεταζόμενοι-Δείγμα	27
Ερωτηματολόγιο	27
Μεθοδολογία στατιστικής ανάλυσης	29
Κεφάλαιο 4 ^ο Καταγραφή και Ερμηνεία Αποτελεσμάτων Εμπειρικής Έρευνας	30
Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου	30
Ενότητα Α. Δημογραφικές ερωτήσεις	30
Ενότητα Β. Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος.....	35
Ενότητα Γ. Φορολογική Νομοθεσία	39
Ενότητα Δ. Μη φορολογική Συμμόρφωση	45

Ερμηνεία Αποτελεσμάτων	50
Τεστ Αξιοπιστίας του Cronbach	50
Ανάλυση Συσχετίσεων Pearson	51
Ανάλυση Διακύμανσης κατά ένα Παράγοντα (One-way ANOVA).....	52
Κεφάλαιο 5 ^ο Συμπεράσματα.....	55
Συμπεράσματα από την Έρευνα.....	55
Αντιμετώπιση Πολυπλοκότητας Φορολογικού Συστήματος	56
Βιβλιογραφία	58
Προσάρτημα	61

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 4.1 Φύλο	30
Πίνακας 4.2 Ηλικιακή Ομάδα.....	31
Πίνακας 4.3 Εκπαιδευτική Κατάρτιση	32
Πίνακας 4.4 Έτη Προϋπηρεσίας.....	33
Πίνακας 4.5 Επαγγελματική Κατάσταση	34
Πίνακας 4.6 Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια	35
Πίνακας 4.7 Σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται.....	36
Πίνακας 4.8 Σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών	37
Πίνακας 4.9 Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση	38
Πίνακας 4.10 Σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα.....	39
Πίνακας 4.11 Σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό συστήματος.....	40
Πίνακας 4.12 Σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	41
Πίνακας 4.13 Σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος.....	42
Πίνακας 4.14 Σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	43
Πίνακας 4.15 Σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους	44
Πίνακας 4.16 Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία.....	45
Πίνακας 4.17 Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος.....	46

Πίνακας 4.18 Σε ποιο βαθμό η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος.....	47
Πίνακας 4.19 Σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση.....	48
Πίνακας 4.20 Σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση	49
Πίνακας 4.21 Αποτελέσματα Ανάλυσης Cronbach.....	50
Πίνακας 4.23 Αποτελέσματα ανάλυσης One-way ANOVA για το Φύλο.....	53
Πίνακας 4.24 Αποτελέσματα ανάλυσης One-way ANOVA για την Ηλικιακή Ομάδα	53
Πίνακας 4.24 Αποτελέσματα ανάλυσης One-way ANOVA για την Εκπαιδευτική Κατάρτιση.....	54

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 4.1 Φύλο.....	30
Διάγραμμα 4.2 Ηλικιακή Ομάδα	31
Διάγραμμα 4.3 Εκπαιδευτική Κατάρτιση	32
Διάγραμμα 4.4 Έτη Προϋπηρεσίας	33
Διάγραμμα 4.5 Επαγγελματική Κατάσταση	34
Διάγραμμα 4.6 Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια	35
Διάγραμμα 4.7 Σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται	36
Διάγραμμα 4.8 Σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών	37
Διάγραμμα 4.9 η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση.....	38
Διάγραμμα 4.10 Σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα	39
Διάγραμμα 4.11 Σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό σύστημα.....	40
Διάγραμμα 4.12 Σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	41
Διάγραμμα 4.13 Σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος.....	42
Διάγραμμα 4.14 Σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	43
Διάγραμμα 4.15 Σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους	44
Διάγραμμα 4.16 Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία.....	45

Διάγραμμα 4.17 Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος.....	46
Διάγραμμα 4.18 Σε ποιο βαθμό η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος.....	47
Διάγραμμα 4.19 Σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση.....	48
Διάγραμμα 4.20 Σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση	49

Εισαγωγή

Η φορολογία και η έννοια του φόρου είναι ένα θέμα το οποίο αφορά όλους τους πολίτες αλλά και τις επιχειρήσεις. Πρόκειται για ένα σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τον προγραμματισμό των επιχειρήσεων αλλά ακόμα και των φυσικών προσώπων. Γι' αυτό και η ανάγκη να γνωρίζουμε το ποσό του φόρου που καλούμαστε να πληρώσουμε είναι σημαντική.

Έχει παρατηρηθεί πολύ έντονα το φαινόμενο ότι αρκετός κόσμος δεν γνωρίζει όχι μόνο τι φόρο πληρώνει αλλά και το εάν και πότε πρέπει να υποβάλει τη φορολογική του δήλωση. Άλλοι μάλιστα δεν γνωρίζουν τα ποσοστά φορολόγησης αλλά και τα είδη φόρου που υπάρχουν. Η αμάθεια αυτή δεν σχετίζεται μόνο με την έλλειψη ενδιαφέροντος για το συγκεκριμένο θέμα αλλά κυρίως στη δυσκολία κατανόησης του φορολογικού συστήματος. Η προσπάθεια του πολίτη να καταλάβει και να υπολογίσει το φόρο που πρέπει να πληρώσει είναι τόσο δύσκολη που δε θα ασχοληθεί πολύ και γρήγορα θα υιοθετήσει μια αρνητική στάση προς το φορολογικό σύστημα.

Μέσα από αυτή την εργασία γίνεται προσπάθεια να βρεθούν οι λόγοι και οι αιτίες που οδηγούν στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος αλλά και να προταθούν πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης. Για αυτό, στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται και εξηγούνται έννοιες σχετικές με το φορολογικό σύστημα που θα απασχολήσουν στην συνέχεια την εργασία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται μελέτες από την ελληνική και παγκόσμια βιβλιογραφία από καταξιωμένους ερευνητές του κλάδου ώστε να διατυπωθεί τι ακριβώς έχει ερευνηθεί πάνω στο θέμα.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ο σχεδιασμός και η ανάλυση της εμπειρικής έρευνας ώστε να προκύψουν αξιόπιστα αποτελέσματα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και πραγματοποιείται η στατιστική ανάλυση αυτών.

Στον πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο εξάγονται τα συμπεράσματα της έρευνας, προτείνονται λύσεις για την αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος και γίνονται προτάσεις για μελλοντική έρευνα του φαινομένου.

Κεφάλαιο 1^ο Ανάλυση Εννοιών

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο αναλύονται οι κύριες έννοιες που μελετώνται στην παρούσα εργασία. Αρχικά, γίνεται αναφορά στην έννοια του φόρου και στις διακρίσεις του. Στην συνέχεια, διευκρινίζεται τι είναι φορολογικό σύστημα, η λειτουργία του και περιγράφεται τα είδη της πολυπλοκότητας φορολογικού συστήματος που υπάρχουν.

Έννοια του Φόρου

Φόρος είναι η αναγκαστική και δίχως αντάλλαγμα οριστική χρηματική παροχή των προσώπων προς τη δημόσια εξουσία για την κάλυψη των δημόσιων βαρών. (Μπάρμπας & Δ.Φινοκαλιώτης, 2011, σσ. 62-83)

Ένας ακόμα πιο διευρυμένος ορισμός της έννοιας του φόρου αναφέρει ότι φόρος είναι η υποχρεωτική οικονομική παροχή, κυρίως χρηματική, απαιτούμενη από τους ιδιώτες στα πλαίσια της φοροδοτικής ικανότητας τους, από τη δημόσια εξουσία είτε αυτή εμφανίζεται με τη μορφή του κράτους είτε των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, αναγκαστικώς σύμφωνα με διαδικασίες και καθορισμένους κανόνες, με χαρακτήρα οριστικό και χωρίς άμεσα ανταλλάγματα, προς τον σκοπό της κάλυψης των δημοσίων βαρών και της εφαρμογής της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. (Chabih, 2007)

Διακρίσεις φόρου

Πραγματικοί φόροι και Προσωπικοί φόροι

Η διάκριση ανάμεσα σε πραγματικούς και προσωπικούς φόρους γίνεται με κριτήριο αν κατά τον υπολογισμό του φόρου δίνεται σημασία στην προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου (γι' αυτό και ο τίτλος προσωπικοί φόροι) ή αποκλειστικά και μόνο στο ύψος της φορολογητέας ύλης. (Θεοχαρόπουλος, 2002)

Παραδείγματά προσωπικών φόρων είναι ο φόρος εισοδήματος, ο φόρος δωρεάς και ο φόρος κληρονομιάς. Παράλληλα, στην κατηγορία των πραγματικών φόρων εντάσσονται οι φόροι μεταβίβασης ακινήτων, ο φόρος ακίνητης περιουσίας αλλά και ο φόροι κατανάλωσης όπως για παράδειγμα ο Φ.Π.Α.

Άμεσοι και έμμεσοι φόροι

Η διάκριση σε άμεσους και έμμεσους φόρους γίνεται με διάφορους τρόπους καθώς υπάρχουν διάφορα κριτήρια για το διαχωρισμό τους: Αυτά είναι:

- α) αν το πρόσωπο που είναι υποχρεωμένο βάση νόμου να καταβάλει φόρο είναι αυτός που επιβαρύνεται να καταβάλει το φόρο αναφερόμαστε σε άμεσος φόρο, αν δεν είναι κάνουμε λόγο για άμεσο φόρο
- β) εάν συντάσσονται κατάλογοι για τη βεβαίωση του φόρου τότε έχουμε άμεσο φόρο, εάν όχι έμμεσο
- γ) εάν επιβάλλονται σε σταθερή φορολογική ύλη τότε μιλάμε για άμεσους φόρους εάν όμως γίνονται σε μεμονωμένες πράξεις του φορολογούμενου τότε αναφερόμαστε σε έμμεσους
- δ) εάν η φορολογητέα ύλη φανερώνει την ικανότητα του φορολογούμενου να καταβάλει φόρους τότε μιλάμε για άμεσους φόρους, αλλιώς για έμμεσους.
(Παπαδόπουλος, 2014)

Παραδείγματα άμεσων φόρων είναι ο φόρος εισοδήματος, ο φόρος ακίνητης περιουσίας ενώ έμμεσων φόρων οι φόροι κατανάλωσης, τα τέλη χαρτοσήμου, οι δασμοί κλπ.

Τακτικοί φόροι και Έκτακτοι φόροι

Τακτικοί φόροι είναι οι φόροι που επιβάλλονται από το νομοθέτη για χρονικό διάστημα το οποίο δεν είναι συγκεκριμένο και καθορισμένο, αντίθετα οι έκτακτοι φόροι είναι αυτοί που επιβάλλονται για συγκεκριμένο και περιορισμένο χρονικό διάστημα με σκοπό την κάλυψη έκτακτων αναγκών. Παραδείγματα τακτικών φόρων είναι ο φόρος εισοδήματος, ο Φ.Π.Α. ενώ έκτακτων φόρων η ειδική εισφορά αλληλεγγύης στα φυσικά πρόσωπα κλπ. (Παπαδόπουλος, 2014)

Ο φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος είναι ο πιο σημαντικός και γνωστός φόρος καθώς είναι αυτός που προέρχεται από το εισόδημα που κερδίζουν ετησίως φυσικά αλλά και νομικά

πρόσωπα. Έχουν εμφανιστεί διεθνώς τρία συστήματα σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού του εισοδήματος:

α) το σύστημα του αναλυτικού φόρου επί του εισοδήματος δηλαδή στο σύστημα όπου φορολογείται το εισόδημα από κάθε πηγή ξεχωριστά

β) το σύστημα ενιαίου φόρου επί του εισοδήματος όπου φορολογείται το εισόδημα από κάθε πηγή σαν σύνολο

γ) το μικτό σύστημα όπου συνδυάζει στοιχεία από τα προηγούμενα δύο. (Παπαδόπουλος, 2014)

Οι φόροι κατανάλωσης (δαπάνης)

Οι φόροι κατανάλωσης επιβαρύνουν τη δαπάνη των καταναλωτών από την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών. Η ύπαρξη των φόρων αυτών δικαιολογείται από το ίδιο το γεγονός της καταναλωτικής δαπάνης. Με την επιβολή των φόρων κατανάλωσης τα πρόσωπα συνεισφέρουν στα δημόσια βάρη. Διακρίνονται σε:

α) γενικούς φόρους κατανάλωσης, οι οποίοι επιβαρύνουν όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες π.χ. Φ.Π.Α.

β) ειδικούς φόρους κατανάλωσης οι οποίοι επιβαρύνουν ορισμένα μόνο αγαθά και υπηρεσίες πχ φόρος αλκοολούχων ποτών, φόρος καπνικών προϊόντων

Φορολογικό σύστημα

Το φορολογικό σύστημα είναι το σύστημα επιβολής, βεβαίωσης και είσπραξης των φόρων σε ορισμένο κράτος. Το φορολογικό σύστημα δεν μπορεί να είναι ίδιο σε κάθε χώρα. Διαφοροποιείται ανάλογα με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα και είναι απόρροια της κυρίαρχης ιδεολογίας.

Επισημαίνεται ότι σε οικονομικώς ανεπτυγμένες χώρες πλεονάζουν τα έσοδα που προέρχονται από άμεσους φόρους, ενώ στις άλλες χώρες πλεονάζουν τα έσοδα που προέρχονται από έμμεσους φόρους. Αυτό συμβαίνει διότι στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες το φορολογικό σύστημα είναι πιο εξορθολογισμένο και η απόκρυψη φορολογητέας ύλης σπανιότερη αλλά και δυσχερέστερη. (Παπαδόπουλος, 2014, σ. 147)

Πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

Η πολυπλοκότητα των φορολογικών συστημάτων είναι ένα θέμα μεγάλου ενδιαφέροντος που απασχολεί του μελετητές ανά τον κόσμο. Αν εξετάσουμε την περίπτωση της Ελλάδας γρήγορα εξάγεται το συμπέρασμα ότι το φορολογικό της σύστημα χαρακτηρίζεται από γραφειοκρατία, πολυνομία, αλλά και άλλους παράγοντες που θα εξεταστούν παρακάτω ώστε να προσδιοριστεί ο βαθμός που αυξάνουν την πολυπλοκότητα αυτή.

Ένα φορολογικό σύστημα του οποίου η κατανόηση είναι πολύπλοκη είναι πιθανό να εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη των χωρών και την προσέλκυση νέων επενδύσεων. Ταυτόχρονα φαινόμενα φοροδιαφυγής αυξάνονται και τα φορολογικά έσοδα του κράτους συνεχίζουν να είναι χαμηλά. Ένα φορολογικό σύστημα επηρεάζει τη φορολογική συμμόρφωση. (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2018)

Όταν μιλάμε για την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος φαίνεται μια γενική έννοια που ο καθένας την αντιλαμβάνεται διαφορετικά. Πολλοί σκέφτονται τους νόμους, άλλοι την φοροδιαφυγή και άλλοι την γραφειοκρατία. Γι αυτό στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν εντοπιστεί τα τέσσερα είδη πολυπλοκότητας (Evans & Tran-Nam, 2014):

1. Το πρώτο αναφέρεται στην πολιτική πολυπλοκότητα, η οποία σχετίζεται με την πολιτική σκοπιμότητα. Πιο συγκεκριμένα, οι φορείς όταν σχεδιάζουν κάποια φορολογική πολιτική χρησιμοποιούν την πολυπλοκότητα επιτηδευμένα για πολιτικούς και άλλους σκοπούς, ξεφεύγοντας από το κύριο μέλημα τους δηλαδή ένα αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα.
2. Επόμενη είναι η νομοθετική πολυπλοκότητα, η οποία κατά κύριο λόγο θα απασχολήσει την παρούσα εργασία, η οποία έπεται από τον τρόπο που συντάσσεται και ερμηνεύεται η φορολογική νομοθεσία.
3. Τρίτη είναι η διοικητική πολυπλοκότητα, η οποία αφορά το πώς εφαρμόζεται η φορολογική νομοθεσία και ποιοι κανόνες ακολουθούνται στην πράξη, από τους εργαζόμενους του δημοσίου.
4. Τελευταία συναντάμε την πολυπλοκότητα συμμόρφωσης, η οποία αφορά αποκλειστικά τους φορολογούμενους και τις επιχειρήσεις, και σχετίζεται με το

πώς αυτοί συμμορφώνονται με τις αρχές και τους νόμους της φορολογικής νομοθεσίας.

Οι τέσσερις μορφές πολυπλοκότητας που αναφέρθηκαν είναι και αυτές που στη συνέχεια η εργασία καλείται να αναλύσει. Συγκεκριμένα, θα αναλυθούν οι αιτίες και οι λόγοι φορολογικής πολυπλοκότητας που ευθύνονται είτε για την νομοθετική είτε για τη διοικητική είτε για την πολυπλοκότητα συμμόρφωσης.

Κεφάλαιο 2^ο Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας

Το δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας ξεκινάει εισάγοντας την έννοια της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος. Γίνεται ανάλυση της επιστημονικής βιβλιογραφίας ώστε να βρεθούν και να καταγραφούν οι λόγοι και οι αιτίες που οδηγούν στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Στην συνέχεια, η επιστημονική βιβλιογραφία διερευνάται ώστε να παρουσιαστούν τρόποι που ενδεχομένως να συμβάλλουν στη μείωση της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος.

Πολυπλοκότητα

Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος έχει απασχολήσει αρκετά τους ερευνητές και έχουν δημοσιευθεί αρκετές μελέτες που ερευνούν το συγκεκριμένο φαινόμενο. Ο Holtzman σε βιβλιογραφική μελέτη που έκανε αλλά και συζητήσεις με κορυφαίους ανθρώπους του κλάδου αναφέρει ότι τα πολύπλοκα φορολογικά συστήματα παρουσιάζουν δυσκολίες στη συνεπή εφαρμογή του νόμου και ότι η διαφάνεια συνδέεται στενά με την απλότητα και την αποτελεσματική διαχείριση του φορολογικού συστήματος. Μέσα από τη μελέτη του εξάγει εύλογα το συμπέρασμα ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια. (Holtzman, 2007)

Η πολυπλοκότητα του φορολογικού κώδικα μετράται σαν νούμερο από την επιβάρυνση των εταιρειών για τη φορολογική συμμόρφωση. Αυτές οι επιβαρύνσεις μετριοούνται σύμφωνα με τον αριθμό των πληρωμών της επιχείρησης για τον φόρο εισοδήματός της και των άλλων φόρων, καθώς και τον χρόνο που απαιτείται για να συμμορφωθεί με τον φόρο εισοδήματος της επιχείρησης. (Daniel & Asen, 2019) Κάποιοι μελετητές προκειμένου να εξάγουν συμπεράσματα για την πολυπλοκότητα των συστημάτων φορολογίας υπολόγισαν δείκτες μέτρησης της πολυπλοκότητας για συγκεκριμένες κατηγορίες φόρων, όπως ο φόρος εισοδήματος, με σκοπό να μπορέσουν να συγκρίνουν τα επίπεδα πολυπλοκότητας ανάμεσα σε χώρες. Συγκεκριμένα, μέσα από συλλογή δείγματος 100 χωρών και χρησιμοποιώντας ένα δείκτη, που ονομάζεται Tax Complexity Index (TCI), και αποτελείται από ένα δείκτη το φορολογικό κωδικό που καλύπτει φορολογικές ρυθμίσεις και τον δείκτη του φορολογικού πλαισίου που καλύπτει φορολογικές διαδικασίες και χαρακτηριστικά τους οι Hoppe, Sturm, και Sureth-Sloane (Hoppe, Sturm, & Sureth-Sloane, Measuring Tax Complexity Across

Countries: A Survey Study on MNCs, 2019) διαπίστωσαν ότι το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών. Ταυτόχρονα, συμπεράναν και ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού κώδικα και του πλαισίου διαφέρουν μεταξύ των χωρών. Συνολικά, η φορολογική πολυπλοκότητα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην πολυπλοκότητα κατανόησης των αλλαγών στον φορολογικό κώδικα. Παρατήρησαν ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού πλαισίου συνδέεται αρνητικά με τη διακυβέρνηση των χωρών, υποδηλώνοντας ότι οι ισχυρά διοικούμενες χώρες τείνουν να έχουν λιγότερα σύνθετα φορολογικά πλαίσια, ενώ η πολυπλοκότητα του φορολογικού κώδικα συνδέεται θετικά με τον νόμιμο φορολογικό συντελεστή, υποδεικνύοντας ότι οι χώρες με υψηλή φορολογία τείνουν να έχουν πιο σύνθετους φορολογικούς κώδικες. Έτσι αυτή η έρευνα συνεχίζει να επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η πολυπλοκότητα των φορολογικών συστημάτων εξακολουθεί να προκαλεί μεγάλες διαφορές στο κόστος φορολογικής συμμόρφωσης μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017)

Μια ακόμη μελέτη πάνω στο συγκεκριμένο θέμα έρχεται να εισάγει την έννοια της διαφθοράς και της σύνδεσης της με την πολυπλοκότητα υποστηρίζοντας ότι η διαφθορά διευκολύνεται από τη φορολογική πολυπλοκότητα. Μέσα από την έρευνα του ο Vito Tanzi (Tanzi, 2017) υποστηρίζει και παρουσιάζει στοιχεία ότι τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται είναι. Σε αυτή την κατεύθυνση αναφέρει ότι η ανάπτυξη των λειτουργιών του δημόσιου τομέα τον περασμένο αιώνα συνοδεύτηκε από υψηλούς και όλο και πιο περίπλοκους φόρους, υψηλότερες δημόσιες δαπάνες, πολλά νέα κυβερνητικά προγράμματα και αυξημένη συμμετοχή των κυβερνήσεων στη λειτουργία των οικονομιών των χωρών και στις δραστηριότητες των πολιτών. Έχει δημιουργήσει μεγάλη πολυπλοκότητα στους δημόσιους τομείς και ένα γόνιμο πεδίο για διαφθορά, φοροδιαφυγή ή φοροαποφυγή και καταχρήσεις της φορολογικής νομοθεσίας. Όλο και περισσότερο οι κυβερνήσεις βασίζονται στα φορολογικά συστήματα για να επιδιώξουν έναν αυξανόμενο αριθμό κοινωνικών και οικονομικών στόχων. Τα φορολογικά συστήματα έγιναν πολύπλοκα και δημιούργησαν μεγαλύτερες ευκαιρίες για ορισμένους φορολογούμενους ώστε να παραπλανηθεί το σύστημα. Η πολυπλοκότητα αυξάνει το κόστος διαχείρισης φορολογικών συστημάτων και συμμόρφωσης με τις πολλές φορολογικές υποχρεώσεις. Σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει γόνιμα για τη διαφθορά και τη

φοροδιαφυγή είναι πιθανό να εξαρτάται από τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των χωρών μεταξύ άλλων παραγόντων. Η παγκοσμιοποίηση έχει ανοίξει νέες πόρτες και νέες ευκαιρίες για άτομα και εταιρείες που λειτουργούν ή μπορούν να λειτουργούν σε παγκόσμιο επίπεδο για να εκμεταλλευτούν τις νέες δυνατότητες φοροαποφυγής που δημιουργούνται από το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ωστόσο, η πολυπλοκότητα δεν είναι αναπόφευκτη. Θα μπορούσε, βέβαια, να μειωθεί και να γίνουν προσπάθειες να περιοριστεί. Την μελέτη αυτή επιβεβαιώνουν και οι (Budak & Simon (Budak & Simon, 2018) που μελέτησαν το θέμα και κατέληξαν επίσης στο ότι το επίπεδο πολυπλοκότητας μπορεί να είναι άσκοπα υψηλό.

Συνεχίζοντας τη μελέτη πάνω στο θέμα της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος μια ακόμα έρευνα θέλησε να εξετάσει τις απόψεις των φορολογούμενων σχετικά με το επίπεδο φορολογικής τους γνώσης και την αντίληψή τους σχετικά με την πολυπλοκότητα του συστήματος φορολογίας εισοδήματος. Τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων με τριάντα συμμετέχοντες και αναλύθηκαν με χρήση θεματικής ανάλυσης έδειξαν ότι οι φορολογούμενοι έχουν ανεπαρκή τεχνική γνώση και αντιλαμβάνονται το φορολογικό σύστημα ως κάτι το περίπλοκο και αυτό το γεγονός τους δημιουργεί σύγχυση. Ακόμη εξήγαν και το συμπέρασμα ότι οι φορολογικές γνώσεις και η φορολογική πολυπλοκότητα θεωρούνται παράγοντες που συμβάλλουν σε συμπεριφορά μη συμμόρφωσης των φορολογουμένων με τη φορολογική νομοθεσία. (Saad, 2014)

Λόγοι και Αιτίες

Φορολογική Νομοθεσία

Στη σύγχρονη βιβλιογραφία γίνεται προσπάθεια αναζήτησης των αιτιών που οδηγούν στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από μια έρευνα διερεύνησης του για ποιους λόγους τα φορολογικά συστήματα γίνονται πιο περίπλοκα κατέληξε ότι η έννοια του φόρου είναι εγγενώς ένα πολύπλοκο θέμα και αυτό αποτελεί καλή εστίαση για προσπάθειες απλούστευσης του. (Budak & Simon, 2018) Εκτός από περίπλοκο θέμα αποτελεί και μια έννοια που δεν εμφανίζεται στην

κλασσική οικονομική ανάλυση που σχετίζεται με τα φορολογικά συστήματα. (Ulph, 2014)

Προς αυτή την κατεύθυνση μια ακόμη μελέτη που εξετάζει τις αντιλήψεις και το ρόλο των επαγγελματιών που ασχολούνται με φορολογικά θέματα και εργάζονται σε δημόσιες φορολογικές αρχές θέλησαν να εξετάσουν οι Borrego, Lopes, και Ferreira, 2016 με σκοπό να εντοπίσουν νέες αιτίες για την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Έτσι, τα δεδομένα που συλλέχθηκαν με ερωτηματολόγιο υποδηλώνουν ότι μπορεί να μετρηθεί το επίπεδο φορολογικής πολυπλοκότητας με δείκτες και κατέληξαν ότι οι κύριοι καθοριστικοί παράγοντες της φορολογικής πολυπλοκότητας που επισημαίνουν οι φορολογικοί επαγγελματίες σχετίζονται με τη φορολογική νομοθεσία. Συγκεκριμένα η αστάθεια του κώδικα φορολογίας, η πολυνομία, οι πολλές εξαιρέσεις από τους κανόνες και τις μεταβατικές ρυθμίσεις, και κυρίως η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων. (Borrego, Lopes, & Ferreira, 2016) Η πολυπλοκότητα του νόμου και η έλλειψη φορολογικών γνώσεων μπορεί να οδηγήσει σε μη συμμόρφωση πολυεθνικών εταιρειών με τους φορολογικούς κανονισμούς. Έτσι, διεθνείς εταιρείες δύναται να έχουν έλλειψη φορολογικών γνώσεων (Loo, McKerchar, & Hansford, 2008)

Στην προσπάθεια αναζήτησης των αιτιών που οδηγούν στη φορολογική πολυπλοκότητα οι Ράπανος και Καπλάνογλου (Ράπανος & Καπλάνογλου, 2014) μελετώντας την περίπτωση της Ελλάδας σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατέληξαν ότι, μετά και τις τελευταίες αλλαγές στον φόρο περιουσίας και τους έμμεσους φόρους δεν υπάρχουν περιθώρια αύξησης των φόρων αυτών. Επισημαίνουν ότι το πρόβλημα της πολυπλοκότητάς του ελληνικού φορολογικού συστήματος οφείλεται σημαντικά στην αναποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης. Σε συνδυασμό με την ασυνεπή νομοθεσία και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες η κατάσταση επιδεινώνεται. (Piper, 2013)

Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος επηρεάζεται από την πολυνομία. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην Ελλάδα το 2008 είχαμε 62 πολυγραφημένες εγκυκλίους και διατάξεις για διευκρινήσεις για το φόρο εισοδήματος. (Τζούμας, 2009) Σε μια έρευνα των Mohammad & Shahroodi, 2010 σχετικά με την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος, μελετήθηκαν οι απόψεις των φορολογικών

εμπειρογνομόνων σχετικά με τους φορολογικούς νόμους και διαπίστωσαν οι φορολογικοί νόμοι δεν ενθαρρύνουν την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος επισημαίνοντας έτσι ότι οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος. (Mohammad & Shahroodi, 2010) Η πολυνομία παράγει κακονομία, αφού, μετά από κάποιο όριο αριθμητικής αύξησης των νόμων, οι αντιφάσεις μεταξύ τους είναι αναμενόμενες. (Σωτηρόπουλος & Χριστόπουλος, 2016)

Προς την συνέχεια της εξέτασης της σχέσης της μεταβλητής των φορολογικών νόμων οι Horpe, Schanz, Sturm, και Sureth-Sloane, θέλησαν να ρίξουν φως σε αυτό το ζήτημα δίνοντας μια παγκόσμια εικόνα των σημερινών παραγόντων φορολογικής πολυπλοκότητας που αντιμετωπίζουν οι πολυεθνικές εταιρείες με βάση μια έρευνα 221 έμπειρων φοροτεχνικών από 108 χώρες. Τα αποτελέσματά τους δείχνουν ότι οι ασυνεπείς αποφάσεις μεταξύ φορολογικών ελέγχων, η αναδρομικά εφαρμοσμένη φορολογική νομοθεσία (τροποποιήσεις φορολογικού νομοσχεδίου) και οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα συμβάλλουν στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μιας χώρας. (Horpe, Schanz, Sturm, & Sureth-Sloane, 2017) Το πλήθος συντελεστών και εξαιρέσεων φέρνουν σε πολυπλοκότητα και αυξημένο κόστος φορολογικής διοίκησης. (Χριστοδουλάκης, Νεκτάριος, & Θεοχάρης, 2018)

Ένας ακόμα τελευταίος παράγοντας ερευνάται ότι οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό σύστημα και είναι αυτός της ασάφειας των φορολογικών νόμων. Συγκεκριμένα, ο Khadijah (Khadijah, 2014) θέλησε να εξετάσει τομείς φορολογικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες στη συμμόρφωση με τις φορολογικές υποχρεώσεις. Ύστερα από οκτώ συνεντεύξεις ομάδων εστίασης με 60 φορολογικούς ελεγκτές και εταιρίες κατέληξε ότι οι τρεις αιτίες της φορολογικής πολυπλοκότητας που αντιμετωπίζουν οι εταιρίες ήταν ο υπολογισμός των φόρων, τήρηση αρχείων και η φορολογική ασάφεια.

Μη Φορολογική Συμμόρφωση

Ένα ακόμα θέμα που σχετίζεται με την προσπάθεια διερεύνησης της σχέσης της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας με την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος στην χώρα μας έχει να κάνει με την έλλειψη ενός πλήρους μηχανογραφημένου φορολογικού συστήματος. Μέσα από έρευνα που

πραγματοποιήθηκε με τη μορφή ερωτηματολογίου οι πολίτες υποστήριξαν ότι θα εντοπίζονται άμεσα οι φοροφυγάδες στα πλαίσια ενός πλήρους μηχανογραφημένου φορολογικού συστήματος και πώς η έλλειψη ενός τέτοιου συστήματος ενθαρρύνει την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος σε μεγάλο βαθμό. (Συγκρουρίδου, 2011)

Μέσα από τη μελέτη του ο Richardson (Richardson, 2006) είπε πώς φοροδιαφυγή έχει θετική συσχέτιση με την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Προς αυτή την κατεύθυνση ο Βουσινάς (Vousinas, 2017) φέρνει στην επιφάνεια δύο μεγάλα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα της Ελλάδας, τη φοροδιαφυγή και την παραοικονομία. Όπου μέσα από συλλογή εμπειρικών δεδομένων εξετάζει τους παράγοντες στη σχέση αυτών των δύο με την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και καταλήγει ότι τα φορολογικά συστήματα γίνονται περίπλοκα προσπαθώντας να καταπολεμήσουν τέτοια φαινόμενα αλλά όλη αυτή η προσπάθεια οδηγεί στο να αυξάνεται η πολυπλοκότητα και παράλληλα να αυξάνεται και η έξαρση αυτών των φαινομένων.

Τα διαφορετικά φορολογικά συστήματα και ο αντίκτυπός τους στα κίνητρα εργασίας και τη φορολογική συμμόρφωση είναι σημαντικά ζητήματα στις σύγχρονες πολιτικές και οικονομικές συζητήσεις. Το σύστημα φορολογίας που έχει κάθε χώρα θεωρείται ότι οδηγεί σε υψηλότερες οικονομικές επιδόσεις, ενώ η δικαιοσύνη, η σταθερότητα και η απλότητα του συστήματος φορολογίας θεωρείται ότι οδηγεί σε υψηλότερη φορολογική συμμόρφωση. Στη μελέτη τους οι Pántya, Κονάcs, Kogler, και Kirchler παρατήρησαν πως μια αλλαγή από ένα προοδευτικό φορολογικό σύστημα σε ένα σταθερό σύστημα οδήγησε σε αυξημένη φορολογική συμμόρφωση καθώς ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα μειώνει τη φορολογική συμμόρφωση. (Pántya, Κονάcs, Kogler, & Kirchler, 2016). Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και από τους Sharon P. Cox and Robert J. Eger III οι οποίοι επισήμαναν ότι η διαδικαστική πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αύξηση της μη φορολογικής συμμόρφωσης (Sharon & Robert, 2006).

Μια ακόμα ενδιαφέρουσα έρευνα που προσπάθησε να αναλύσει την αντίληψη των πολιτών για τη φορολογική συμμόρφωση και να εξετάσει τους παράγοντες που επηρεάζουν τη φορολογική συμπεριφορά διεξήγαγαν οι Λόης, Δρογαλάς,

Καραγιώργος και Χλωρού μέσω ερωτηματολογίου από ερωτήσεις κλειστού τύπου. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων επιδεικνύει θετική προοπτική όσον αφορά τη φορολογική συμμόρφωση και θεωρούν ότι η δικαιοσύνη ενός φορολογικού συστήματος είναι σημαντικός παράγοντας που ενισχύει τη φορολογική συμμόρφωση κάνοντας έτσι ξεκάθαρο ότι η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος θα οδηγήσει σε μη φορολογική συμμόρφωση. (Lois, Drogalas, Karagiorgos, & Chlorou, 2019)

Ολοκληρώνοντας την βιβλιογραφική επισκόπηση παρατίθενται ένας πίνακας με τις έρευνες που αναλύθηκαν και τα αποτελέσματά τους θα διερευνηθούν στη συνέχεια της εργασίας μέσα από την κατάρτιση ερωτηματολογίου.

Κατάλογος με τις Έρευνες που θα Εξεταστούν και τα Συμπεράσματα τους

Μεταβλητή	Συγγραφείς	Ερευνητικό Αντικείμενο	Βασικό Συμπέρασμα
1. Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος	Holtzman, Yair	Challenges in achieving transparency, simplicity and administering of the United States tax code	Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια.
2. Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος	Tanzi Vito	Corruption, Complexity and Tax Evasion	Τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται
3. Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος	Thomas & Schanz, Deborah & Sturm, Susann & Sureth- Sloane, Caren	Measuring Tax Complexity Across Countries: A Survey Study on MNCs	Το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών
4. Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος	Natrah Saad	Tax Knowledge, Tax Complexity and Tax Compliance: Taxpayers' View	Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση
5. Φορολογική Νομοθεσία	Tamer Budak and Simon James	The Level of Tax Complexity: A Comparative Analysis between the UK and Turkey Based on the OTS Index	Οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα.
6. Φορολογική Νομοθεσία	A.C.Borrego, C.M.M.Lopes, C.M.S.Ferreira	Tax complexity indices and their relation with tax noncompliance: Empirical evidence from the Portuguese tax professionals	Η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό συστήματος

7. Φορολογική Νομοθεσία	Βασίλης Θ. Ράπανος, Γεωργία Καπλάνογλου	Φορολογία και οικονομική ανάπτυξη Η περίπτωση της Ελλάδας	Οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος
8. Φορολογική Νομοθεσία	Seyed Mohammad Mousavi Shahroodi	Investigation of the effective factors in the efficiency of tax system	Οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος
9. Φορολογική Νομοθεσία	Hoppe, Thomas; Schanz, Deborah; Sturm, Susann; Sureth-Sloane, Caren	What are the Drivers of Tax Complexity for Multinational Corporations? Evidence from 108 Countries	Η συνεχής αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος
10. Φορολογική Νομοθεσία	Khadijah Isa	Tax complexities in the Malaysian corporate tax system: minimise to maximise	Υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους
11. Μη Φορολογική Συμμόρφωση	Συγκουριδου Αθηνά	Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα: μια διαχρονική προσέγγιση σε θεωρητικό και ερευνητικό πλαίσιο.	Η έλλειψη ενός πλήρους μηχανογραφημένου φορολογικού συστήματος αυξάνει την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος
12. Μη Φορολογική Συμμόρφωση	Richardson, G.	Determinants of tax evasion: A cross-country investigation	Η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος
13. Φοροδιαφυγή και Παραοικονομία	Georgios L. Vousinas	Shadow economy and tax evasion. The Achilles heel of Greek economy. Determinants, effects and policy proposals	Η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

<p>14. Μη Φορολογική Συμμόρφωση</p>	<p>József Pántya, Judit Kovács, Christoph Kogler, Erich Kirchler</p>	<p>Work performance and tax compliance in flat and progressive tax systems</p>	<p>Ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση</p>
<p>15. Μη Φορολογική Συμμόρφωση</p>	<p>Petros Lois, George Drogalas, Alkiviadis Karagiorgos and Aikaterini Chlorou</p>	<p>Tax compliance during fiscal depression periods: the case of Greece</p>	<p>Η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος θα οδηγήσει σε μη φορολογική συμμόρφωση</p>

Κεφάλαιο 3^ο Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας

Στο παρόν κεφάλαιο πρόκειται να αναλυθεί ο τρόπος που διαμορφώθηκε η εμπειρική έρευνα ώστε να ερευνηθεί το θέμα της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος.

Έπειτα από την βιβλιογραφική επισκόπηση είναι σαφές ότι οι φορολογικοί νόμοι και οι κανόνες που υπάρχουν και υιοθετούνται, η φοροδιαφυγή σε συνδυασμό με την παραοικονομία και την φοροαποφυγή που συνθέτουν τη μη φορολογική συμμόρφωση, αποτελούν θέματα που απασχόλησαν τους μελετητές για αυτό και θα είναι και οι ανεξάρτητες μεταβλητές που θα λάβει υπόψιν της η έρευνα ώστε να καθοριστεί πώς αυτές επιδρούν με την εξαρτημένη μεταβλητή δηλαδή την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Προς αυτό το σκοπό διαμοιράσθηκε ερωτηματολόγιο σε επαγγελματίες του κλάδου της λογιστικής και φορολογίας ώστε να διεξαχθούν συμπεράσματα για την παραπάνω σχέση.

Εξεταζόμενοι-Δείγμα

Οι εξεταζόμενοι ήταν εργαζόμενοι ιδιωτικών επιχειρήσεων αλλά και ελεύθεροι επαγγελματίες που κατέχουν θέσεις σχετικές με τη λογιστική αλλά και σπουδαστές του συγκεκριμένου αντικειμένου. Οι συμμετέχοντες ήταν συνολικά 100 και η επιλογή του αριθμού έγινε σύμφωνα με τη στατιστική βιβλιογραφική προσέγγιση, ώστε το δείγμα να είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού. Η διεξαγωγή της έρευνα έγινε από τον Αύγουστο του 2021 μέχρι τον Σεπτέμβριο 2021 και η κατάρτιση του ερωτηματολογίου έγινε στην πλατφόρμα της Google.

Ερωτηματολόγιο

Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο το οποία διαμοιράστηκε προς συμπλήρωση αποτελείται από 4 ενότητες. Η πρώτη αφορά κάποια δημογραφικά στοιχεία τα οποία συνθέτουν το προφίλ του ερωτηθέντος. Συγκεκριμένα, στην πρώτη ερώτηση ο εξεταζόμενος καλείται να δηλώσει το φύλο του αν είναι άντρας ή γυναίκα. Στη επόμενη ερώτηση ζητείται να συμπληρώσει την Ηλικιακή Ομάδα στην οποία ανήκει με δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε 25-30, 31-35, 36-40, 41-45, 46 και πάνω. Στη συνέχεια, ζητείται να συμπληρώσει Εκπαιδευτική Κατάρτιση που έχει και συγκεκριμένα αν είναι Απόφοιτος λυκείου, ΤΕΙ-ΑΕΙ, Κάτοχος Μεταπτυχιακού ή Κάτοχος Διδακτορικού. Στη συνέχεια ερωτάται η εργασιακή του εμπειρία σε έτη αν διαθέτει 0-4, 5-8, 9-12, 13 και άνω. Τελευταία ερώτηση της ενότητας είναι το η

εργασιακή του θέση, και συγκεκριμένα αν εργάζεται ως υπάλληλος λογιστηρίου, προϊστάμενος λογιστηρίου, λογιστής (ελεύθερος επαγγελματίας) ή σε κάτι άλλο.

Στην επόμενη ενότητα και έως το τέλος του ερωτηματολογίου οι ερωτήσεις σχετίζονται με την έρευνα και τις μεταβλητές της. Οι απαντήσεις από εδώ και στο εξής θα είναι με βάση τη μέθοδο Likert όπου μέσα από μια πενταβάθμια κλίμακα- καθόλου, λίγο, μέτρια, πολύ, πάρα πολύ ο ερωτηθέν δηλώνει την απάντηση του. Έτσι στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου καλείται να απαντήσει 4 ερωτήσεις σχετικά με την εξαρτημένη μεταβλητή, την πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος. Στην ερώτηση 6 εξετάζεται σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια, ενώ στην 7 σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται. Στη συνέχεια η ερώτηση 8 ρωτάει σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών και καταλήγοντας η 9 ερευνά σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση.

Στην επόμενη ενότητα εξετάζεται η ανεξάρτητη μεταβλητή που είναι η φορολογική νομοθεσία. Ειδικότερα, η ερώτηση 10 εξετάζει σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα και η 11 σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Στη συνέχεια, η 12 ερευνά σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και η 13 σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος. Προχωρώντας το ερωτηματολόγιο η ερώτηση 14 εξετάζει σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και τέλος, η 15 σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους.

Στην επόμενη και τελευταία ενότητα διερευνάται η επόμενη μεταβλητή και συγκεκριμένα η μη φορολογική συμμόρφωση. Η ερώτηση 16 εξετάζει σε ποιο βαθμό η έλλειψη ενός πλήρους μηχανογραφημένου φορολογικού συστήματος αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία. Στην ερώτηση 17 εξετάζεται σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος ενώ στην 18 σε ποιο βαθμό η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος.

Στην ερώτηση 19 εξετάζεται σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση. Τέλος, η ερώτηση 20 εξετάζει σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση.

Μεθοδολογία στατιστικής ανάλυσης

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS και μέσω αυτού οι στατιστικές μέθοδοι περιγραφικής στατικής και συγκεκριμένα τα:

- τεστ αξιοπιστίας του Cronbach,
- η ανάλυση συσχετίσεων Pearson
- και η ανάλυση διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (One-way ANOVA).

και οι ερευνητικές υποθέσεις είναι οι:

Ho-Μηδενική Υπόθεση: Δεν θα υπάρξει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των απαντήσεων σχετικά με τη φορολογική νομοθεσία και τα την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος όσον αφορά τους ανεξάρτητους παράγοντες όπως είναι το φύλο, η ηλικιακή ομάδα και η εκπαίδευση.

Ha-Εναλλακτική Υπόθεση: Θα υπάρξει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των απαντήσεων σχετικά με τη φορολογική νομοθεσία και τα την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος όσον αφορά τους ανεξάρτητους παράγοντες όπως είναι το φύλο, η ηλικιακή ομάδα και η εκπαίδευση.

Κεφάλαιο 4^ο Καταγραφή και Ερμηνεία Αποτελεσμάτων Εμπειρικής Έρευνας

Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου

Ενότητα Α. Δημογραφικές ερωτήσεις

Η ερώτηση 1 ερευνά το φύλο των ερωτηθέντων. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.1 και στο αντίστοιχο Διάγραμμα 4.1.

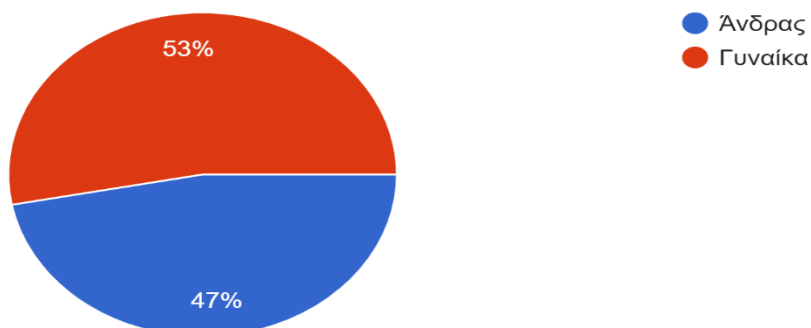
Πίνακας 4.1 Φύλο

Φύλο	
Άντρας	47
Γυναίκα	53
Σύνολο	100

Αναλυτικότερα, διαπιστώνουμε ότι οι άντρες που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 47 (47%) και οι γυναίκες 53 (53%).

Διάγραμμα 4.1 Φύλο

1. Φύλο
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 2 ερευνά την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν οι ερωτηθέντες. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.2 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.2.

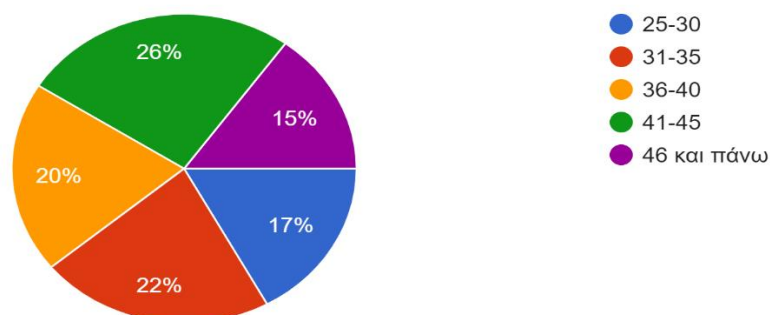
Πίνακας 4.2 Ηλικιακή Ομάδα

Ηλικιακή Ομάδα	
25-30	17
31-35	22
36-40	20
41-45	26
46 και πάνω	15
Σύνολο	100

Αναλυτικότερα, οι συμμετέχοντες που απάντησαν στις ερωτήσεις της έρευνας είναι κατά 17% ηλικίας 25-30 (17 άτομα), κατά 22% ηλικίας 31-35 (22 άτομα), κατά 20 % ηλικίας 36-40 (20 άτομα), κατά 26% ηλικίας 41-45 (26 άτομα), κατά 15% ηλικίας 46 και πάνω (15 άτομα).

Διάγραμμα 4.2 Ηλικιακή Ομάδα

2. Ηλικιακή Ομάδα
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 3 ερευνά την εκπαιδευτική κατάρτιση που έχουν αποκτήσει οι ερωτηθέντες. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.3 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.3.

Πίνακας 4.3 Εκπαιδευτική Κατάρτιση

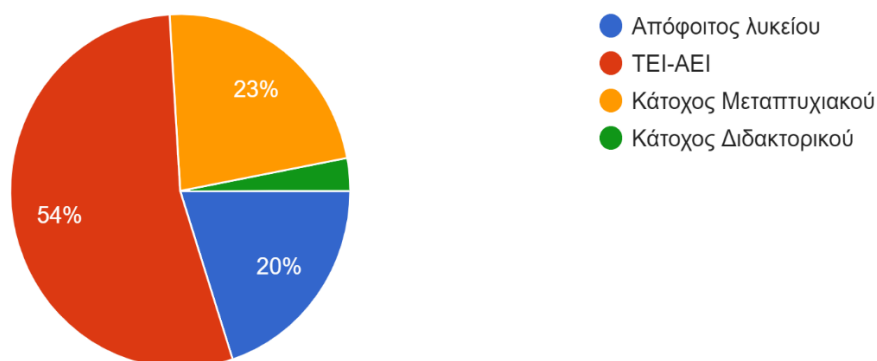
Εκπαιδευτική Κατάρτιση	
Απόφοιτος Λυκείου	20
ΤΕΙ-ΑΕΙ	54
Κάτοχος Μεταπτυχιακού	23
Κάτοχος Διδακτορικού	3
Σύνολο	100

Αναλυτικότερα, η μεγαλύτερη μερίδα των ερωτηθέντων 54% (54 άτομα) είναι απόφοιτοι ΤΕΙ/ΑΕΙ. Το 23% (23 άτομα) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, ενώ μόλις το 3% (3 άτομα) είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου. Τέλος, το υπόλοιπο 20% (20άτομα) είναι απόφοιτοι λυκείου.

Διάγραμμα 4.3 Εκπαιδευτική Κατάρτιση

3. Εκπαιδευτική Κατάρτιση

100 απαντήσεις

Η ερώτηση 4 ερευνά τα χρόνια προϋπηρεσίας των ερωτηθέντων. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.4 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.4.

Πίνακας 4.4 Έτη Προϋπηρεσίας

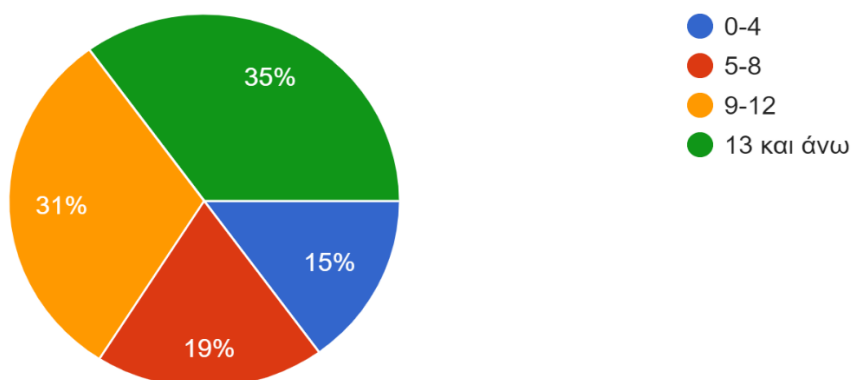
Έτη Προϋπηρεσίας	
0-4	15
5-8	19
9-12	31
13 και πάνω	35
Σύνολο	100

Αναλυτικότερα, η μεγαλύτερη μερίδα 35% (35 άτομα) απασχολείται επαγγελματικά 13 και πάνω χρόνια. Το 31% (31 άτομα) απασχολείται επαγγελματικά 9-12 έτη, το 19% (19 άτομα) εργάζεται πάνω 5-8 χρόνια, και το υπόλοιπο είτε ξεκίνησε μόλις να απασχολείται επαγγελματικά λιγότερο από τέσσερα χρόνια, το 15% (15 άτομα).

Διάγραμμα 4.4 Έτη Προϋπηρεσίας

4. Εργασιακή εμπειρία σε έτη

100 απαντήσεις

Η ερώτηση 5 ερευνά την επαγγελματική κατάσταση των ερωτηθέντων. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.5 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.5.

Πίνακας 4.5 Επαγγελματική Κατάσταση

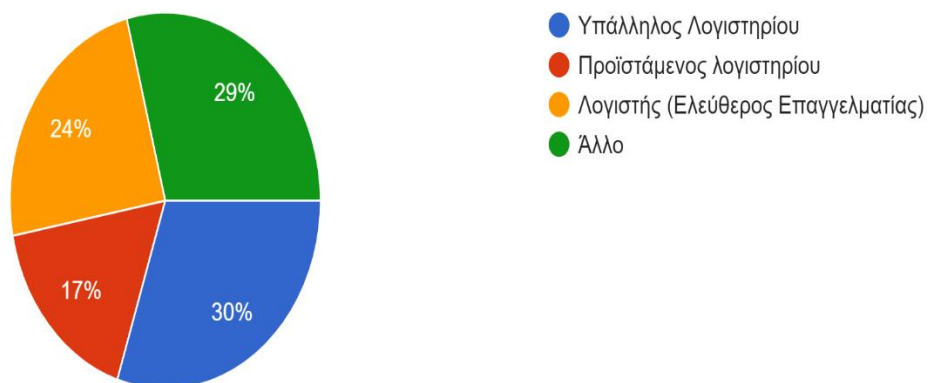
Επαγγελματική Κατάσταση	
Υπάλληλος Λογιστηρίου	30
Προϊστάμενος Λογιστηρίου	17
Λογιστής (Ελεύθερος Επαγγελματίας)	24
Άλλο	29
Σύνολο	100

Αναλυτικότερα, οι συμμετέχοντες που απάντησαν στην έρευνα είναι κατά 30% υπάλληλοι λογιστηρίου (30 άτομα), κατά 17% ως προϊστάμενοι λογιστηρίου σε κάποια εταιρία (17 άτομα), κατά 24% λογιστής (Ελεύθερος Επαγγελματίας) (24 άτομα), ενώ η 29 % (29 άτομα) εργάζεται σε κάποια άλλη θέση.

Διάγραμμα 4.5 Επαγγελματική Κατάσταση

5. Εργασιακή κατάσταση

100 απαντήσεις

Ενότητα Β. Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος

Η ερώτηση 6 εξετάζει σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.6 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.6.

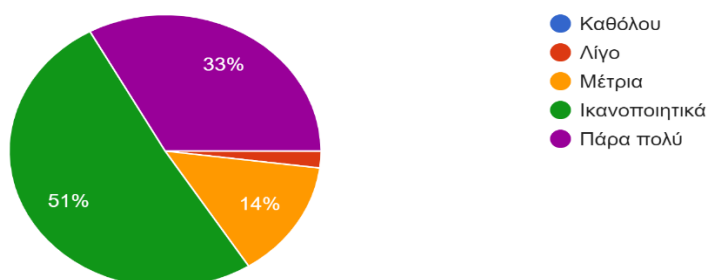
Πίνακας 4.6 Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια

Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια	
Καθόλου	0
Λίγο	2
Μέτρια	14
Ικανοποιητικά	51
Πάρα Πολύ	33
Σύνολο	100

Το 33% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 51% σε μεγάλο βαθμό, το 14% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 2% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.6 Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια

6. Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 7 ερευνά σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.7 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.7.

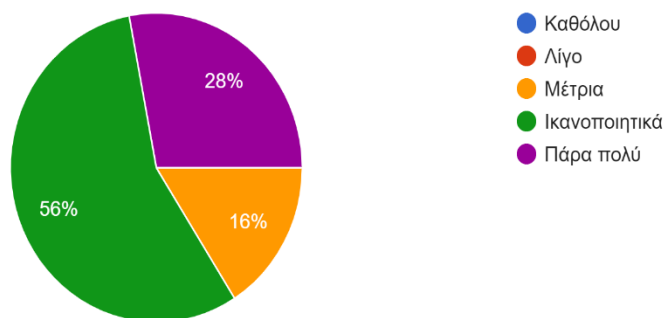
Πίνακας 4.7 Σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται

Σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	16
Ικανοποιητικά	56
Πάρα Πολύ	28
Σύνολο	100

Το 28% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι οι τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 56 % σε μεγάλο βαθμό, το 16% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.7 Σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται

7. Σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 8 ερευνά σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.8 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.8.

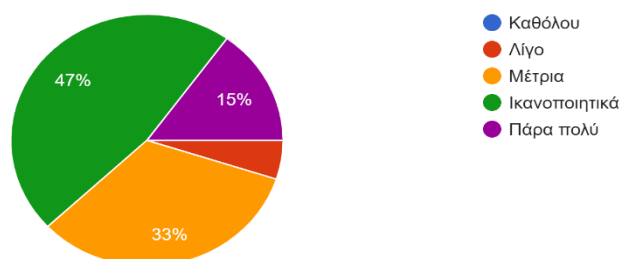
Πίνακας 4.8 Σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών

Σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών	
Καθόλου	0
Λίγο	5
Μέτρια	33
Ικανοποιητικά	47
Πάρα Πολύ	15
Σύνολο	100

Το 15% των ερωτηθέντων κρίνει ότι το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 47% σε μεγάλο βαθμό, το 33% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 5% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.8 Σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών

8. Σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 9 ερευνά σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.9 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.9.

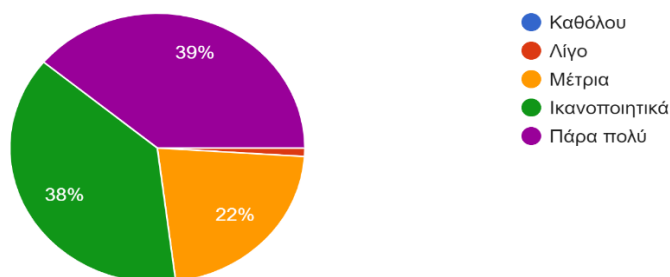
Πίνακας 4.9 Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση

Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση	
Καθόλου	0
Λίγο	1
Μέτρια	22
Ικανοποιητικά	38
Πάρα Πολύ	39
Σύνολο	100

Το 39% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 38% σε μεγάλο βαθμό, το 22% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.9 η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση

9. Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση
100 απαντήσεις

Ενότητα Γ. Φορολογική Νομοθεσία

Η ερώτηση 10 ερευνά σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.10 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.10.

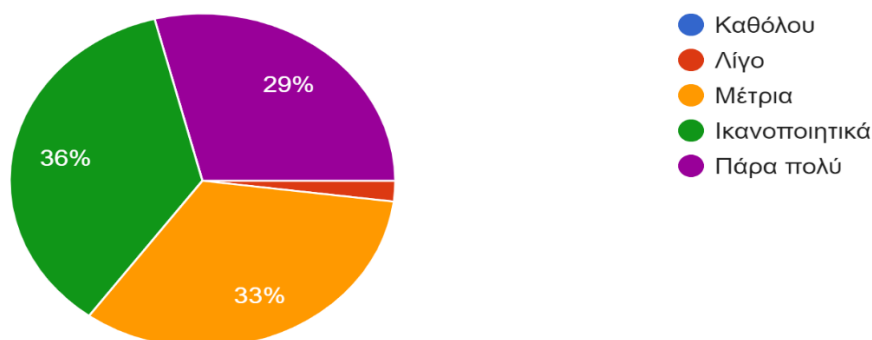
Πίνακας 4.10 Σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα

Σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα	
Καθόλου	0
Λίγο	2
Μέτρια	33
Ικανοποιητικά	36
Πάρα Πολύ	29
Σύνολο	100

Το 29% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 36% σε μεγάλο βαθμό, το 33% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 2% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.10 Σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα

10. Σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 11 ερευνά σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό συστήματος. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.11 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.11.

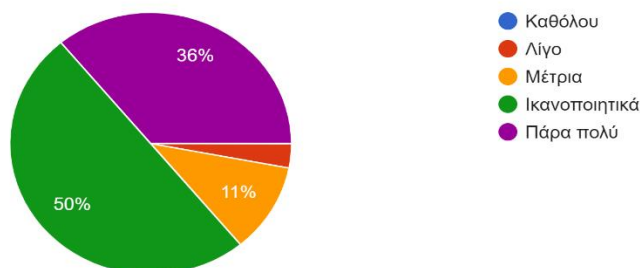
Πίνακας 4.11 Σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό συστήματος

Σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό συστήματος	
Καθόλου	0
Λίγο	3
Μέτρια	11
Ικανοποιητικά	50
Πάρα Πολύ	36
Σύνολο	100

Το 36% των συμμετεχόντων κρίνει ότι η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό συστήματος σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 50% σε μεγάλο βαθμό, το 11% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 3% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.11 Σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό συστήματος

11. Σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό συστήματος
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 12 ερευνά σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.12 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.12.

Πίνακας 4.12 Σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

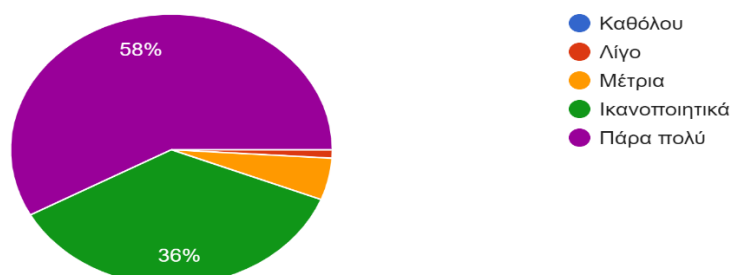
Σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	
Καθόλου	0
Λίγο	1
Μέτρια	5
Ικανοποιητικά	36
Πάρα Πολύ	58
Σύνολο	100

Το 58% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 36% σε μεγάλο βαθμό, το 5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1% και 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.12 Σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

12. Σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

100 απαντήσεις

Η ερώτηση 13 ερευνά σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.13 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.13.

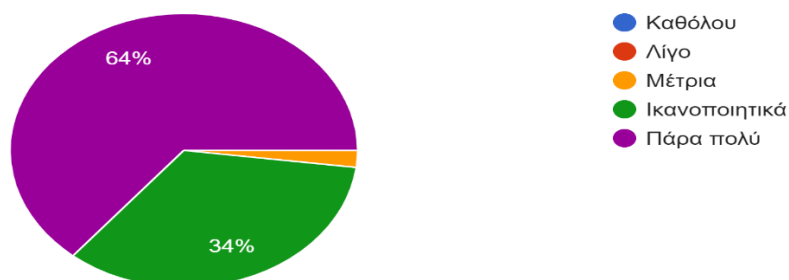
Πίνακας 4.13 Σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

Σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	2
Ικανοποιητικά	34
Πάρα Πολύ	64
Σύνολο	100

Το 64% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 34% σε μεγάλο βαθμό, το 2% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.13 Σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

13. Σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 14 ερευνά σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.14 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.14.

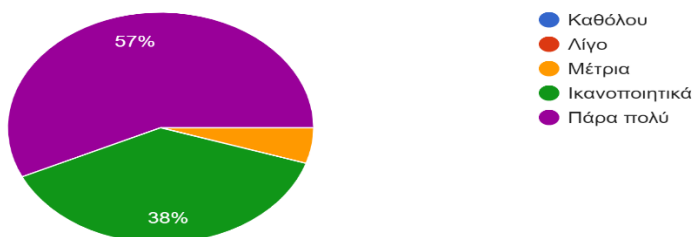
Πίνακας 4.14 Σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

Σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	5
Ικανοποιητικά	38
Πάρα Πολύ	57
Σύνολο	100

Το 57% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 38% σε μεγάλο βαθμό, το 5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.14 Σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

14. Σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 15 εξετάζει σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.15 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.15.

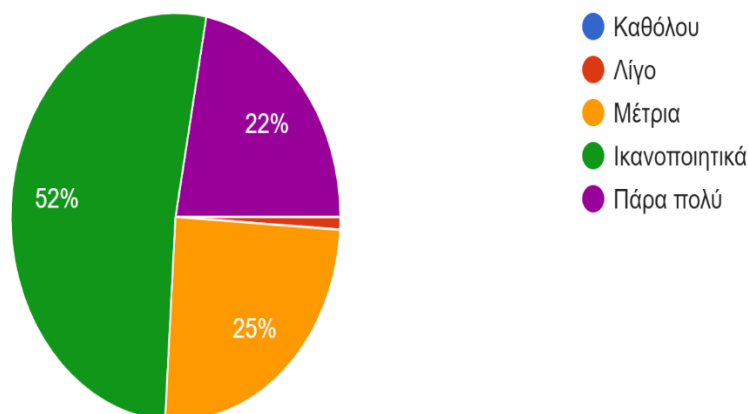
Πίνακας 4.15 Σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους

Σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους	
Καθόλου	0
Λίγο	1
Μέτρια	25
Ικανοποιητικά	52
Πάρα Πολύ	22
Σύνολο	100

Το 22% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 52% ικανοποιητικά, το 25% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.15 Σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους

15. Σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους
100 απαντήσεις

Ενότητα Δ. Μη φορολογική Συμμόρφωση

Η ερώτηση 16 εξετάζει σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.16 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.16.

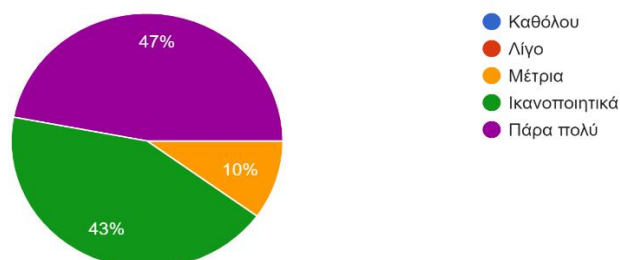
Πίνακας 4.16 Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία

Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	10
Ικανοποιητικά	43
Πάρα Πολύ	47
Σύνολο	100

Το 47% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 43% σε μεγάλο βαθμό, το 10% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.16 Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία

16. Σε ποιο βαθμό η έλλειψη ενός πλήρους μηχανογραφημένου φορολογικού συστήματος αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 17 ερευνά σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.17 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.17.

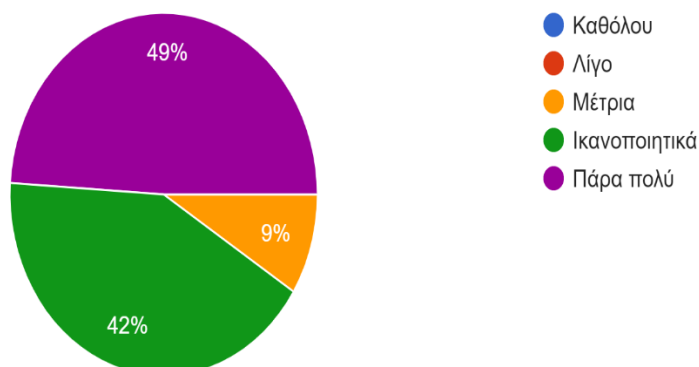
Πίνακας 4.17 Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	9
Ικανοποιητικά	42
Πάρα Πολύ	49
Σύνολο	100

Το 49% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος πολύ μεγάλο βαθμό, το 42% σε μεγάλο βαθμό, το 9% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.17 Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

17. Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 18 σε ποιο βαθμό η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.18 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.18.

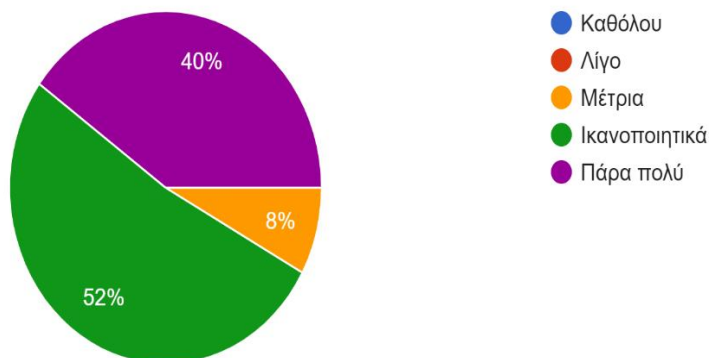
Πίνακας 4.18 Σε ποιο βαθμό η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

Σε ποιο βαθμό η αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας οδηγεί στην αύξηση της επιχειρηματικότητας	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	8
Ικανοποιητικά	52
Πάρα Πολύ	40
Σύνολο	100

Το 40% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 52% σε μεγάλο βαθμό, το 8% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.18 Σε ποιο βαθμό η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

18. Σε ποιο βαθμό η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 19 ερευνά σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.19 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.19.

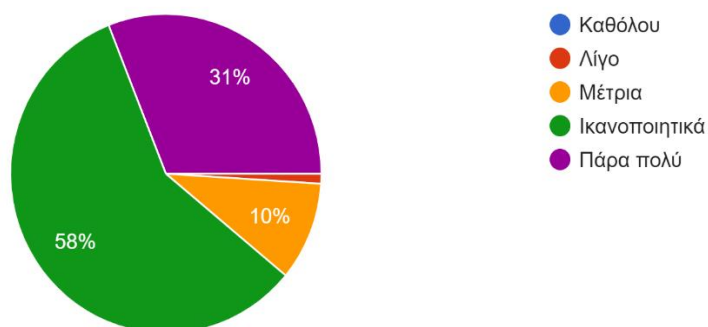
Πίνακας 4.19 Σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση

Σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση	
Καθόλου	0
Λίγο	1
Μέτρια	10
Ικανοποιητικά	58
Πάρα Πολύ	31
Σύνολο	100

Το 31% των ερωτηθέντων θεωρεί ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 58% σε μεγάλο βαθμό, το 10% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1% και το 0% κρίνουν σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.19 Σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση

19. Σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση
100 απαντήσεις

Η ερώτηση 20 ερευνά σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον Πίνακα 4.20 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.20.

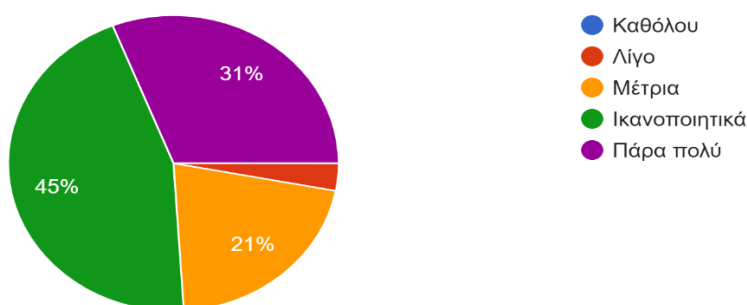
Πίνακας 4.20 Σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση

Σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση	
Καθόλου	0
Λίγο	3
Μέτρια	21
Ικανοποιητικά	45
Πάρα Πολύ	31
Σύνολο	100

Το 31% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση σε μεγάλο πολύ βαθμό, το 45% σε μεγάλο βαθμό, το 21% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 3% και το 0% σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.20 Σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση

20. Σε ποιο βαθμο η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση
100 απαντήσεις

Τεστ Αξιοπιστίας του Cronbach

Ο δείκτης α του Cronbach μετρά το βαθμό της εσωτερικής συνάφειας όλων των ερωτήσεων (ενδοσυνέπεια). Ο πίνακας των ενδοσυσχετίσεων που παρατίθενται παρακάτω δείχνει την ισχύ της σχέσης που αναπτύσσεται σε κάθε ζεύγος ερωτήσεων. Στην ουσία, μετρά την ένταση της συσχέτισης που εκδηλώνεται μεταξύ των ερωτήσεων και το πόσο. Ο δείκτης παίρνει τιμές από 0 μέχρι 1 και αν όλες οι ερωτήσεις μετρούν με πλήρη αξιοπιστία την ίδια νοητική σύνθεση τότε το αποτέλεσμα ισούται με 1. (Πετρίδης, 2015)

Ενδεικτικές τιμές δείκτη αξιοπιστίας α : (Cohen, Manion, & Keith, 2008)

< 0,6 η κλίμακα είναι αναξιόπιστη

0,6 το ελάχιστο αποδεκτό όριο

0,7 επαρκές, αλλά όχι καλό

0,8 καλύτερο

0,95 πολύ υψηλή αξιοπιστία (μάλλον σπάνιο)

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης Cronbach που πραγματοποιήθηκε αρχικά για το σύνολο του ερωτηματολογίου και στη συνέχεια για τις ερωτήσεις που αφορούν την κάθε μεταβλητή:

Πίνακας 4.21 Αποτελέσματα Ανάλυσης Cronbach

	Δείκτης α Cronbach
1. Ερωτηματολόγιο	,819
2. Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος	,647
3. Φορολογική Νομοθεσία	,655
4. Μη Φορολογική Συμμόρφωση	,659

Από τον παραπάνω πίνακα και τα θεωρητικά στοιχεία που αναφέρθηκαν για το δείκτη εξάγεται το συμπέρασμα ότι η αξιοπιστία ως προς το σύνολό των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου είναι αρκετά καλή (0,819). Στη συνέχεια οι υπόλοιπες συσχετίσεις

ανά ομάδα μεταβλητών και συγκεκριμένα πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος (0,647), φορολογική νομοθεσία (0,655) και μη φορολογική συμμόρφωση(0,659) είναι όλες αποδεκτές καθώς παίρνουν τιμή μεγαλύτερη από το ελάχιστο αποδεκτό όριο που είναι το 0,6.

Ανάλυση Συσχετίσεων Pearson

Στη συνέχεια αφού πραγματοποιήθηκε η ανάλυση αξιοπιστίας κατά Cronbach η στατιστική ανάλυση συνεχίστηκε με την ανάλυση συσχετίσεων Pearson. Πρόκειται για «το συντελεστή που περιγράφει τον βαθμό αλληλεξάρτησης δύο μεταβλητών» (Ρούσσοι & Τσαούσης, 2011)

Ο δείκτης συσχέτισης r του Pearson αποτελείται από τρία στοιχεία:

1) Από ένα θετικό ή αρνητικό πρόσημο (το θετικό παραλείπεται)

- Όταν αυξάνεται η μια μεταβλητή και ταυτόχρονα αυξάνεται και η άλλη, τότε έχουμε θετική συσχέτιση (θετικό πρόσημο)
- Όταν μειώνεται η μια μεταβλητή και μειώνεται και η άλλη, τότε έχουμε θετική συσχέτιση (θετικό πρόσημο)
- Όταν αυξάνεται η μια μεταβλητή και μειώνεται η άλλη, τότε έχουμε αρνητική συσχέτιση (αρνητικό πρόσημο)

2) Από μια αριθμητική τιμή που κυμαίνεται από -1.00 έως 1.00

3) Από το επίπεδο σημαντικότητας. Για να είναι στατιστικά σημαντική μια σχέση θα πρέπει το $p < .05$ ή $p < .001$ (Sig 2-tailed)

Ερμηνεία του δείκτη συσχέτισης: (Evans J. D., 1996)

- Πολύ Χαμηλή: r του Pearson παίρνει τιμές από 0 - .19
- Χαμηλή: r του Pearson παίρνει τιμές από .20 - .39
- Μέτρια: r του Pearson παίρνει τιμές από .40 - .59
- Υψηλή: r του Pearson παίρνει τιμές από .60 - .79
- Πολύ Υψηλή: r του Pearson παίρνει τιμές από .80 - 1.00

Για τη λήψη των αποτελεσμάτων έγινε ομαδοποίηση των απαντήσεων ανά μεταβλητή, στη συνέχεια υπολογίστηκε ο μέσος όρος των απαντήσεων στις ερωτήσεις κάθε

ομάδας, τα δεδομένα εισήχθησαν στο SPSS και ο πίνακας συσχέτισης που προέκυψε εμφανίζεται παρακάτω.

Correlations

		ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤ ΗΤΑ	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ
ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ	Pearson Correlation	1	,535**	,427**
	Sig. (2-tailed)		<,001	<,001
	N	100	100	100
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	Pearson Correlation	,535**	1	,577**
	Sig. (2-tailed)	<,001		<,001
	N	100	100	100
ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ	Pearson Correlation	,427**	,577**	1
	Sig. (2-tailed)	<,001	<,001	
	N	100	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Από τα δεδομένα του πίνακα φαίνεται πώς υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος και των φορολογικών νόμων (0,535). Παράλληλα μέτρια θετική συσχέτιση εμφανίζεται και μεταξύ πολυπλοκότητας φορολογικού συστήματος και μη φορολογικής συμμόρφωσης (0,427) αλλά και μεταξύ φορολογικών νόμων και μη φορολογικής συμμόρφωσης (0,577).

Ανάλυση Διακύμανσης κατά ένα Παράγοντα (One-way ANOVA).

Στην τελευταία ενότητα της στατιστικής ανάλυσης γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων έπειτα την ανάλυση διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (One-way ANOVA) με σκοπό να ερευνηθεί αν κάποιος από τους ανεξάρτητους παράγοντες του ερωτηματολογίου επηρεάζει κάποια μεταβλητή. Συγκεκριμένα διερευνώνται οι παράγοντες Φύλο, Ηλικιακή Ομάδα και Εκπαιδευτική Κατάρτιση.

Στους παρακάτω πίνακες εμφανίζονται τα αποτελέσματα που εξάχθηκαν ύστερα από εισαγωγή δεδομένων προς ανάλυση στο SPSS.

Πίνακας 4.23 Αποτελέσματα ανάλυσης One-way ANOVA για το Φύλο

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ	Between Groups	,103	1	,103	,384	,537
	Within Groups	26,399	98	,269		
	Total	26,503	99			
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	Between Groups	,045	1	,045	,249	,619
	Within Groups	17,529	98	,179		
	Total	17,573	99			
ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ	Between Groups	,127	1	,127	,676	,413
	Within Groups	18,469	98	,188		
	Total	18,596	99			

Από τον πίνακα φαίνεται ότι δεν υπάρχει καμία στατιστικώς σημαντική διαφορά των μέσων όρων απάντησής σχετικά με το φύλο. Συγκεκριμένα, οι απαντήσεις ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες είναι οι ίδιες σε όλες τις κατηγορίες μεταβλητών. Αυτό γίνεται γιατί η τιμή της πιθανότητας του ελέγχου για κάθε περίπτωση είναι πάνω από το 5%.

Πίνακας 4.24 Αποτελέσματα ανάλυσης One-way ANOVA για την Ηλικιακή Ομάδα

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ	Between Groups	1,578	4	,395	1,504	,207
	Within Groups	24,924	95	,262		
	Total	26,502	99			
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	Between Groups	,610	4	,152	,854	,495
	Within Groups	16,964	95	,179		
	Total	17,573	99			
ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ	Between Groups	,809	4	,202	1,080	,371
	Within Groups	17,787	95	,187		
	Total	18,596	99			

Από τον πίνακα φαίνεται ότι δεν υπάρχει καμία στατιστικώς σημαντική διαφορά των μέσων όρων απάντησής σχετικά με την ηλικιακή ομάδα. Συγκεκριμένα, οι απαντήσεις

ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες είναι οι ίδιες σε όλες τις κατηγορίες μεταβλητών. Αυτό γίνεται γιατί η τιμή της πιθανότητας του ελέγχου για κάθε περίπτωση είναι πάνω από το 5%.

Πίνακας 4.24 Αποτελέσματα ανάλυσης One-way ANOVA για την Εκπαιδευτική Κατάρτιση

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ	Between Groups	,585	3	,195	,722	,541
	Within Groups	25,917	96	,270		
	Total	26,503	99			
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	Between Groups	,783	3	,261	1,493	,221
	Within Groups	16,790	96	,175		
	Total	17,573	99			
ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ	Between Groups	,963	3	,321	1,747	,162
	Within Groups	17,633	96	,184		
	Total	18,596	99			

Από τον πίνακα φαίνεται ότι δεν υπάρχει καμία στατιστικώς σημαντική διαφορά των μέσων όρων απάντησής σχετικά με την εκπαιδευτική κατάρτιση. Συγκεκριμένα, οι απαντήσεις ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες είναι οι ίδιες σε όλες τις κατηγορίες μεταβλητών. Αυτό γίνεται γιατί η τιμή της πιθανότητας του ελέγχου για κάθε περίπτωση είναι πάνω από το 5%.

Κεφάλαιο 5^ο Συμπεράσματα

Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας αναφέρονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την βιβλιογραφική επισκόπηση αλλά και την εμπειρική έρευνα. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά σχετικά με την αντιμετώπιση τη πολυπλοκότητάς του φορολογικού συστήματος και διατυπώνονται προτάσεις για μελλοντική έρευνα πάνω στο θέμα.

Συμπεράσματα από την Έρευνα

Σύμφωνα με όσα διατυπώθηκαν και αναλύθηκαν στα προηγούμενα θέματα κρίνεται σαφές ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος είναι ένα σημαντικό θέμα που σχετίζεται με τη φορολογική νομοθεσία και τη φορολογική συμμόρφωση. Η μελέτη της βιβλιογραφίας κατέστησε σαφές ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος επηρεάζεται από τον τρόπο που είναι διατυπωμένη η επικείμενη νομοθεσία, οι συνεχείς αλλαγές που γίνονται σε αυτή αλλά και η πολυνομία που τη χαρακτηρίζει. Παράλληλα, οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης επιβαρύνουν την κατάσταση και επιδεινώνουν το φαινόμενο.

Την ίδια στιγμή η μη φορολογική συμμόρφωση αυξάνεται καθώς τα φορολογικά συστήματα γίνονται όλο και πιο περίπλοκα με αποτέλεσμα η άνθηση φαινομένων όπως η φοροδιαφυγή, η παραοικονομία και η φοροαποφυγή να γίνεται όλο και πιο εμφανής. Ακόμα και τα φορολογικά συστήματα έγιναν έτσι περίπλοκα για να περιορίζουν τέτοια φαινόμενα γίνεται αντιληπτό ότι δεν έχουν καταφέρει αυτό το σκοπό και σε αντίθετη περίπτωση έδωσε κίνητρο σε επίδοξους φορολογούμενους να αναζητήσουν λύσεις ώστε, είτε νόμιμα να αποφύγουν να πληρώσουν φόρους, είτε παράνομα να φοροδιαφύγουν.

Μέσα από τις απαντήσεις που πάρθηκαν από την έρευνα του ερωτηματολογίου φαίνεται πώς οι περισσότεροι πολίτες συμφωνούν στο γεγονός ότι υπάρχει δυσκολία κατανόησης του τρόπου φορολόγησης τους εξαιτίας του τρόπου που είναι γραμμένος ο κώδικας φορολογίας εισοδήματος. Φαίνεται να υπάρχει δυσκολία στην αποσαφήνιση του με αποτέλεσμα ακόμα και ο επαγγελματίας ειδικός που τον διαβάσει να συναντά δυσκολίες στην πλήρη κατανόηση και εφαρμογή του. Το πρόβλημα χειροτερεύει όταν οι πολίτες προσπαθούν να εντοπίσουν σημεία του νόμου για να μπορέσουν να φοροδιαφύγουν και τότε η μόνη λύση που δίνεται είναι μια νέα τροποποίηση του νόμου

ώστε αυτός να μπορεί να λύσει το πρόβλημα αλλά τελικά αυτό που επιτυγχάνεται είναι να γίνει πιο περίπλοκος. Φυσικά η μη φορολογική συμμόρφωση δεν επηρεάζεται μόνο από την πολυπλοκότητα της φορολογικής νομοθεσίας αλλά και από άλλους παράγοντες όπως ο χαρακτήρας του ατόμου που τη διαπράττει, οι ευκαιρίες και οι γνώσεις που έχει.

Αντιμετώπιση Πολυπλοκότητας Φορολογικού Συστήματος

Η ανάγκη αντιμετώπισης του φαινομένου εκφράζεται έντονα και από τους μελετητές των ερευνών που παρατέθηκαν στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας αλλά γενικά εκφράζεται κατά καιρούς από επαγγελματίες του κλάδου, μελετητές και πολιτικούς. Προτείνεται να γίνει με φορολογικές μεταρρυθμίσεις στη φορολογική διοίκηση ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. (Κοτσώνη, 2017) Οι επιπτώσεις της πολυπλοκότητας είναι έντονες στην αύξηση της επιχειρηματικότητας πολλοί υποστηρίζουν ότι μια η φορολογική μεταρρύθμιση θα έχει θετική και σημαντική επίδραση στην πιθανότητα να γίνει κάποιος αυτοαπασχολούμενος. (Ngwaba & Azizi, 2020) Σε πρόσφατη μελέτη του ο IOBE κάνει κάποιες προτάσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου, συγκεκριμένα λέει ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μπορεί να αντιμετωπιστεί με:

- Αξιολόγηση φορολογικής νομοθεσίας και έπειτα απλούστευση από ομάδα ειδικών επιστημόνων
- Αναγκαστική εξήγηση επιπτώσεων σε κάθε φορολογικό νομοσχέδιο ή τροπολογία
- Ετήσιος προγραμματισμός νομοθετικού έργου για τη φορολογία και αναφορές πεπραγμένων σε εξαμηνιαία βάση
- Αξιολόγηση της εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας μετά τη θέση σε ισχύ
- Προώθηση μηχανισμών αναδιανομής μέσω δαπανών (ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, 2018)

Η απλούστευση είναι ένα περίπλοκο ζήτημα, είναι πολύπλευρο και εξαιρετικά δύσκολο. Είναι σχεδόν αδύνατο να υπάρχει ένα απλό φορολογικό σύστημα και παράλληλα να περιορίζει όλους τους κινδύνους μη συμμόρφωσης. (Budak, James, & Sawyer, 2016). Είναι γεγονός ότι η απλούστευση θα οδηγήσει σε ένα λιγότερο

περίπλοκο φορολογικό σύστημα, φυσικά όμως πρέπει να σχεδιαστεί σωστά ώστε να είναι απλό και ταυτόχρονα τα δίνει κίνητρα για φορολογική συμμόρφωση. Όσο δύσκολη και αν είναι η αλλαγή, τα οφέλη από ένα απλό σύστημα που θα είναι πιο δίκαιο και ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να δραστηριοποιηθούν στη χώρα μας σημαίνει ότι η προσπάθεια θα αξίζει τον κόπο. (Smith, Martin, & Kay, 2008)

Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Το θέμα της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος θα μπορούσε μελλοντικά να αναλυθεί ως προς το πιο είδος φόρου συνεισφέρει περισσότερο στην έξαρση του φαινομένου. Ακόμα, μια ενδιαφέρουσα πρόταση θα ήταν πώς οι νόμοι και οι τροποποιήσεις που θεσπίστηκαν στην διάρκεια της πανδημίας του κορονοϊού επιδείνωσαν την κατάσταση ή όχι.

Βιβλιογραφία

- Borrego, A., Lopes, C., & Ferreira, C. (2016). Tax complexity indices and their relation with tax noncompliance: Empirical evidence from the Portuguese tax professionals. *Tékhnē*, 20-30. doi:<https://doi.org/10.1016/j.tekhne.2016.07.003>
- Budak, T., & Simon, J. (2018). *The Level of Tax Complexity: A Comparative Analysis Between the UK and Turkey Based on the OTS Index; International Tax Journal*, 27-40.
- Budak, T., James, S., & Sawyer, A. (2016). *The Complexity of Tax Simplification: Experiences From Around the World*. doi:10.1057/9781137478696_1.
- Chabih, J. (2007). *Nature de l' impot*.
- Cohen, L., Manion, L., & Keith, M. (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Daniel, B., & Asen, E. (2019). *Δείκτης Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας*. Center for Global Tax Policy.
- Evans, C., & Tran-Nam, B. (2014). Towards the Development of a Tax System Complexity Index. *Fiscal Studies*, 341-370.
- Evans, J. D. (1996). *Straightforward statistics for the behavioral sciences*. Pacific Grove CA: Brooks/Cole Publishing.
- Holtzman, Y. (2007). Challenges in achieving transparency, simplicity and administering of the United States tax code. *Journal of Management Developmen*, 25(2), 418-427. doi:10.1108/02621710710748257
- Hoppe, T., Schanz, D., Sturm, S., & Sureth-Sloane, C. (2017). What are the drivers of tax complexity for multinational corporations? Evidence from 108 countries. *Arbeitskreis Quantitative Steuerlehre (arqus)*, 223. Ανάκτηση από <http://hdl.handle.net/10419/171207>
- Hoppe, T., Sturm, S. S., & Sureth-Sloane, C. (2019). Measuring Tax Complexity Across Countries: A Survey Study on MNCs. *SSRN Electronic Journal*. doi:10.2139/ssrn.3469663.
- Khadijah, I. (2014). Tax complexities in the Malaysian corporate tax system: minimise to maximise. *International Journal of Law and Management*, 50-65.
- Lois, P., Drogalas, G., Karagiorgos, A., & Chlorou, A. (2019). Tax compliance during fiscal depression periods: the case of Greece. *EuroMed Journal of Business*, 274-291.

- Loo, E., McKerchar, M., & Hansford, A. (2008). Tax compliance behavior: findings derived from a mixed method design. *Paper presented at the 8th International Tax Administration Conference*. Sydney.
- Mohammad, S., & Shahroodi, M. (2010). Investigation of the effective factors in the efficiency of tax system. *Journal of Accounting and Taxation*, 42-45. Ανάκτηση από <http://www.academicjournals.org/JAT>
- Ngwaba, C. A., & Azizi, S. (2020). Effectiveness of tax reform on entrepreneurship. *Journal of Entrepreneurship and Public Policy*, 9(1), 94-111. doi:DOI 10.1108/JEPP-07-2019-0060
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2018). *Economic Surveys: Greece*.
- Pántya, J., Kovács, J., Kogler, C., & Kirchler, E. (2016). Work performance and tax compliance in flat and progressive tax systems. *Journal of Economic Psychology*, 262-273. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.joep.2016.08.002>
- Piper, J. (2013). *Simplicity in the tax system*. The Association of Chartered Certified Accountants .
- Richardson, G. (2006). Determinants of tax evasion: A cross-country investigation. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 15, , 150–169.
- Saad, N. (2014). Tax Knowledge, Tax Complexity and Tax Compliance: Taxpayers' View. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 109, 1069-1075. doi:doi: 10.1016/j.sbspro.2013.12.590
- Sharon, C. P., & Robert, E. I. (2006). PROCEDURAL COMPLEXITY OF TAX ADMINISTRATION: THE ROAD FUND CASE. *J. OF PUBLIC BUDGETING, ACCOUNTING & FINANCIAL MANAGEMENT*, 259-283.
- Smith, N. B., Martin, D., & Kay, L. (2008). *The Cost of Complexity*. London: Policy Exchange.
- Tanzi, V. (2017). Corruption, complexity and tax evasion. *eJournal of Tax Research*, 2(15), 144-160. doi:10.18288/1994-5124-2018-6-36-53
- Ulph, D. T. (2014). Measuring tax complexity ' School of Economics & Finance Discussion Paper. *University of St Andrews*, 1-13.
- Vousinas, G. L. (2017). Shadow economy and tax evasion. The Achilles heel of Greek economy. Determinants, effects and policy proposals. *Journal of Money Laundering*, 386-404. doi:10.1108/JMLC-11-2016-0047
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή . (2017). *Tax Policies in the European Union: 2017 Survey*. Λουξεμβούργο.

- Θεοχαρόπουλος, Λ. (2002). *Φορολογικό Δίκαιο Γενικό*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ. (2018). *Η Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα Συγκριτική ανάλυση και προτάσεις αναμόρφωσης*. Διανέοσις Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυξης.
- Κοτσώνη, Μ. (2017). *Σταθερό Φορολογικό Σύστημα Ένας μοχλός ανάπτυξης*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Μπάρμπας, Ν. Ι., & Δ.Φινοκαλιώτης, Κ. (2011). *Δημόσια Οικονομικά (Φόροι-Δημόσια Δάνεια-Δημόσιες Δαπάνες)*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Παπαδόπουλος, Ν. Κ. (2014). *Στοιχεία Δημόσιου και Φορολογικού Δικαίου*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.
- Πετρίδης, Δ. (2015). *Ανάλυση Πολυμεταβλητων Τεχνικών, Εφαρμογές Περιπτώσεων*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Ράπανος, Β. Θ., & Καπλάνογλου, Γ. (2014). Φορολογία και οικονομική ανάπτυξη Η περίπτωση της Ελλάδας. *Συλλογικός Τόμος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών: Ανταγωνιστικότητα για ανάπτυξη: Προτάσεις πολιτικής*, 609-639.
- Ρούσσοι, Π. Λ., & Τσαούσης, Γ. (2011). *Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς με τη χρήση του SPSS*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.
- Συγκρουρίδου, Α. (2011). Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα: μια διαχρονική προσέγγιση σε θεωρητικό και ερευνητικό πλαίσιο. *ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΒΑΛΑΣ*.
- Σωτηρόπουλος, Δ. Α., & Χριστόπουλος, Λ. (2016). *Πολυνομία, Κακονομία και Γραφειοκρατία στην Ελλάδα*. Αθήνα: ΔιαΝεοσις Οργανισμός έρευνας και ανάλυσης .
- Τζούμας, Ν. (2009). Πολυπλοκότητα Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος. *Πανεπιστήμιο Μακεδονίας*.
- Χριστοδουλάκης, Ν., Νεκτάριος, Μ., & Θεοχάρης, Χ. (2018). *Επανεκκίνηση της Ελληνικής Οικονομίας*. Αθήνα: ΔιαΝΕΟσις Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης.

Προσάρτημα

Σε αυτό το σημείο παρατίθενται αντίγραφο των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου:

Α. Δημογραφικά Στοιχεία

1. Φύλο:

Άνδρας

Γυναίκα

2. Ηλικιακή Ομάδα:

25-30

31-35

36-40

41-45

46 και πάνω

3. Εκπαιδευτική Κατάρτιση:

Απόφοιτος λυκείου

ΤΕΙ-ΑΕΙ

Κάτοχος Μεταπτυχιακού

Κάτοχος Διδακτορικού

4. Εργασιακή εμπειρία σε έτη:

0-4

5-8

9-12

13 και άνω

5. Εργασιακή κατάσταση:

Υπάλληλος Λογιστηρίου

Προϊστάμενος λογιστηρίου

Λογιστής (Ελεύθερος Επαγγελματίας)

Άλλο

Β. Πολυπλοκότητα Φορολογικού Συστήματος

6. Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί σε αδιαφάνεια

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Ικανοποιητικά
- Πάρα πολύ

7. Σε ποιο βαθμό τα φορολογικά συστήματα έχουν γίνει πολύ πιο περίπλοκα από ό,τι χρειάζεται

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Ικανοποιητικά
- Πάρα πολύ

8. Σε ποιο βαθμό το επίπεδο της φορολογικής πολυπλοκότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Ικανοποιητικά
- Πάρα πολύ

9. Σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος οδηγεί τους φορολογούμενους σε σύγχυση

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Ικανοποιητικά
- Πάρα πολύ

Γ. Φορολογική Νομοθεσία

10. Σε ποιο βαθμό οι φόροι είναι εγγενώς πολύπλοκο θέμα

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Ικανοποιητικά
- Πάρα πολύ

11. Σε ποιο βαθμό η δυσκολία στην ερμηνεία των φορολογικών νόμων οδηγεί σε πολυπλοκότητα το φορολογικό σύστημα

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Ικανοποιητικά
- Πάρα πολύ

12. Σε ποιο βαθμό οι αδυναμίες της φορολογικής διοίκησης οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Ικανοποιητικά
- Πάρα πολύ

13. Σε ποιο βαθμό οι πολλοί φορολογικοί νόμοι οδηγούν σε πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Ικανοποιητικά
- Πάρα πολύ

14. Σε ποιο βαθμό οι συνεχείς αλλαγές του φορολογικού κώδικα οδηγούν σε πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

15. Σε ποιο βαθμό υπάρχει μεγάλη ασάφεια στους φορολογικούς νόμους

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

Δ. Μη Φορολογική Συμμόρφωση

16. Σε ποιο βαθμό η έλλειψη ενός πλήρους μηχανογραφημένου φορολογικού συστήματος αυξάνει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

17. Σε ποιο βαθμό η φοροδιαφυγή οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

18. Σε ποιο βαθμό η παραοικονομία οδηγεί στην πολυπλοκότητα φορολογικού συστήματος

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

19. Σε ποιο βαθμό ένα περίπλοκο φορολογικό σύστημα οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

20. Σε ποιο βαθμό η έλλειψη δικαιοσύνης ενός φορολογικού συστήματος οδηγεί σε μη φορολογική συμμόρφωση

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ